

Bir İlahiyatçıya Yakışmayan...

HÜSEYİN BATUHAN

Prof. Dr. İlhan Arsel'in "Şeriat'tan Kısas" adlı kitabına şeriatçı basının yönelttiği küfürlü saldırı, Türkiye'de şeriat heveslilerinin çüreti ve kültür düzeyi konusunda yeterince aydınlatıcı olduğu için, ben bu yazımda sadece bizdeki din adamlarının en aydını ve bilgisi olduğunu varsaydığım Diyanet İşleri Başkanı Sayın Mehmet Nuri Yılmaz'ın bu kitap karşısındaki tepkisini dile getiren "beyanatu"nu değerlendirmekle yetineceğim.

Sayın Yılmaz, basına yaptığı açıklamada şöyle diyor:

"Toplumda dine inmayan şüphesiz sadece Sayın Arsel değildir. Ancak, Sayın Arsel dinleri ve dine inanan, hatta kendisi inanmasa da inananlara saygı duyan kişileri, savaşılması hedef olarak seçmiştir. Onun dinlere ve özellikle İslam dinine karşı kin ve huç derecesine varan bu olumsuz tutumu, onu akademik kariyere sahip bir adama yakışmayacak şekilde tarafsızlıktan uzaklaştırmış, olayları maksadı doğrultusunda saptırmaya, iftiraya ve dine inananlarla alay ve hakarete yöneltmiştir.

Bugün artık yüksek düzeyde hiçbir bilim adamı ya da filozof, bilim adına insanın inanca ihtiyacı ve din gerçeğini inkâr etmemekte, din ve inanç özgürlüğünün kişinin vazgeçilmez temel hakkı olduğunu kabul etmektedir...

Bu gibi indî, hissi ve hiçbir mesnedi olmayan seviyesiz ithamlar, inanç sahibi insanlarımızı üzmettedir. Fikir ve ifade hürriyeti, başkalarının kutsal saydığı ve saygı duyduğu yüce değerleri tahkir etme hakkını vermez" (*)

Şimdi, izinizle, bu iddiaları birer birer gözden geçirmek istiyorum.

1) Çok muhtemelen Arsel'in dinlere karşı tavı "olumsuzdur." Ancak bundan onun "insanın inanma ihtiyacı ve din gerçeğini inkâr ettiği" sonucunu çıkarmak mümkün değil, zira Sayın Arsel'in namazında niyazındaki "dindar halkla" bir alıp vereceği olamaz; dünyanın en eski ve en köklü manevi kuruluşu olan "din gerçeği"ni yadsıması da düşünülmez. Sayın Arsel'in dinin tarih boyunca gör-

düğü işlevin bir bilançosunu çıkarıp sonunda dinlerin insanlığa yarardan çok zarar vermiş oldukları kanısına varmış olması mümkün. Bu tür bir değerlendirmede objektif olunamayacağı apaçık, ama bu böyledir diye onun dinleri ve dine inananları "savaşılması gereken hedef" olarak seçmiş olduğunu iddia edemeyiz. Onun savastığı ne dinler, ne de "dindar" dediğimiz kişiler; sadece "dinci yobazlar" yani tarihsel işlevini ya da miadını çoktan doldurmuş olduğuna inandığı bir "dini toplum" (şeriat) biçimini 20. yy. sonunda tekrar diriltmeye heveslenenler. Bu gibilerine kızmasının da bence ana nedeni, bunların dini kendi ahlaksal olgunlukları için tinsel (mânevî) bir güç kaynağı olarak kullanacak yerde, ezberledikleri bazı dinsel dogma ve buyruklara körü körüne bağlanan, üstelik bunları herkese zorla kabul ettirmeye çalışan, kabul etmeyenleri tehdit eden, dövmeye, hatta öldürmeye kalkışan, "yobaz" dediğimiz "hükmetme tutkunu" insanlar olması. Herhalde sayın Arsel'in en çok hazmedemediği de bu kişilerin dindar olmayan "aydınlar" a dış bilemeleri. Benim anladığım kadarıyla Prof. Arsel'in bütün derdi gücü, bağnaz dincilerin, Batı uygarlığının insanlığı kazandırmış olduğu bütün manevi değerleri yıkıp çığdaş yaşama ve tarihin gidişine tümüyle ters düşen "ilkel" bir yaşam biçimini diriltme çabalarına karşı -dinli dinsiz- her aydını uyararak. Kitabının da özellikle biz Atatürkçü aydınları, yaklaşan tehlikeye karşı daha duyarlı ve "bilinçli" olmaya çağırma amacını güttüğü anlaşılıyor.

2) Prof. Arsel'in "dinlere, özellikle İslam dinine karşı duyduğu kin ve huç" nedeniyle "olayları saptırdığı", dine "iftira ettiği", inananlara "hakaret ettiği" yolundaki iddialar ise daha çok Sayın Yılmaz'ın bu kitabın içeriğinden ne kadar telaşa düştüğünü gösteriyor. Prof. Arsel'in kendisi "kitapta anlatılanlar şeriat kaynaklarından, özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı'nın yayımlarından ve İslam yazarlarından aktarma şeylerdir" diye. Burada Sayın Yılmaz'ın görevi -iddia ettiği gibibunların "indî, hissi ve hiçbir mesnedi olmayan seviyesiz ithamlar" olduğunu belgeleri-

le kanıtlamaktır. Ben Prof. Arsel'in kitabını henüz okumuş değilim, ama bir profesörün "hiçbir mesnedi bulunmayan" üstelik "seviyesiz" ithamlarda bulunması bana imkânsız görünüyor. Korkarım, Sayın Yılmaz'ın kendisi, duyduğu büyük infialin etkisiyle Prof. Arsel'e karşı "seviyesiz ithamlar" da bulunmaktan kendini alamamış. Gerçi Prof. Arsel -her dava adamı gibi- kitabında "işine gelen" kısımları seçmiş olabilir, ama öyle yapmış bile olsa, Sayın Yılmaz'ın -hemen saldırıya geçecek yerde- bunun böyle olduğunu kanıtlaması gerekirdi. "Dindar" bir insanın, inançlarını sarsan herhangi bir eleştiriden hoşlanmaması çok doğal. Ancak Sayın Yılmaz gibi devletin "din işlerini" yönetmekle görevli, bir tür devletin en yüksek "ruhani" temsilcisi konumunda olan bir insanın, Arsel'in kitabı karşısındaki duygusal tepkisini çok daha "ölçülü", daha "ılımlı" bir dille açığa vurması beklenirdi. Ne yazık ki Sayın Yılmaz, şeriatçı yobazların ekmeğine yağ süren bir dil kullanmış. Kendisi laik demokrasiye içtenlikle inanmış bir insan olsa bile, yukarıda andığım sözlerinin "Sivas Kıyımı"ni gerçekleştiren şeriatçı takımı tarafından bir "fetva" gibi yorumlanması, dolayısıyla onları büsbütün azdirması olasılığı çok fazla. Sayın Yılmaz'ın şu noktayı anlamasında yarar görürüm: Prof. Arsel -kendisinin sandığı gibi- "din" ve "dindarlar" a düşman bir insan değil; o sadece "şeriat" hevelisi, yobaz dincilerle savaşan bir insan! Her Atatürkçü aydın gibi...

3) Şimdi Prof. Arsel'in kitabının gündeme getirdiği çok daha "acı" bir sorun üzerinde durmak istiyorum.

Bilindiği gibi, bu kitap yalnız şeriatçıların gazabını üzerine çekmekle kalmamış, üstelik bazı savcı ve valileri de harekete geçirmiştir. Nitekim, Beyoğlu 2. Sulh Ceza Mahkemesi Hâkimi Fahri Kumbasar, "muhtelif bölümler ve paragraflarda İslam dinini ve peygamberlerini (?) TCK. 175/3. maddesi kapsamına girecek şekilde kinama, çürütme ve alay etmesi" gerekçesiyle toplama kararı almış. (Buna benzer bir gerekçeyle Konya Valisi'nin de kitabı toplattığı anlaşılıyor.) Bu yasa maddesine göre "din ve mezheplerden birini tezyif ve tahkir (küçük düşürme) yolunda neşriyatta bulunanlar" cezalandırılmış!

Genellikle insanlar çok bağlı oldukları inançların eleştirilmesinden hoşlanmazlar, bu nedenle bu tür eleştiriler bir "hakaret" gibi algılamaya yatkındırlar. Bu, totaliter ideolojilerle tektanrı dinlere fanatizm derecesinde bağlı olanlarda çok sık görülen bir yatkınlık. Bunlara göre sözü geçen ideolojilerin ve dinlerin temel dogmalarına ters düşen fikirler taşımak "suçtur", dolayısıyla bu suç işleyenler cezalandırılmalıdır. Şimdi burada sizlere uzun uzun ideolojik ve dinsel hoşgörüsüzüğün tarihini anlatacak değilim. Bilindiği gibi Hıristiyan Batı dünyası yüzyıllar boyunca acısını çektiği bu tür hoşgörüsüzlüklerin hortlamasını engellemek için sınırsız "vicdan ve düşünce özgürlüğü"nü toplum yaşamının en vazgeçilmez ilkesi olarak kabul etmiştir. Burada çok önemli bulduğum bir "ayrım" a dokunmadan geçemeyeceğim: Bir insanın doğruluğuna inandığı fikirleri herhangi bir "kinanma, suçlanma" ve "kovuşturulma" korkusuna kapılmadan "dile getirebilmesi" fikir özgürlüğünün onsuz olunamaz koşulundan biri ise, "yanlış" olduğuna inandığı fikirleri gene korkusuzca "eleştirebilmesi" fikir özgürlüğünün aynı derecede onsuz olunamaz koşuludur. Tarih boyunca en çok kısıtlanan, hatta bazen tümüyle yok edilmek istenen özgürlüğün "eleştiri özgürlüğü" olduğunu unutmayalım. Özellikle tektanrı dinlerin dogma ve buyrukları, Tanrı sözü oldukları gerekçesiyle, bu dogma ve buyrukların "koruyucuları" tarafından halka "eleştirilemez" ve "tartışılmaz" dogrular diye sunulmuş, bunlara aykırı düşünen ve davrananlar bazen en acımasız biçimde kovuşturulmuşlardır. Batı dünyasında tümüyle terk edilmiş olan bu tutum son yıllarda bizde türeyen "yobaz" ve "bağnaz" dediğimiz kişiler tarafından fütürsüzca sergilenmekte, bu gibiler salt "Ben Müslüman değilim!" dedi diye Aziz Nesin'i linç etmeye kalkışabilmekte, bunu başaramayınca da 37 aydın ve sanatçıyı diri diri yakalamaktadır.

İşte bu yobaz grubu şimdi de Prof. Arsel'i "İkinci Salman Rüşdü" ilan etmişler, kendisini ele geçirebilseler bir avuç suda boğacaklar. Elbet Sayın Yılmaz bunlardan biri değil, değil ama "Fikir ve ifade özgürlüğü başkalarının kutsal saydığı ve saygı duyduğu yüce de-

ğerleri tahkir etme hakkını vermez" demesi, ister istemez insanda, onun da temelde aynı kafa yapısında olduğu kuşkusunu uyandırıyor. Bir yol Sayın Yılmaz'ın, her eleştiriyi "tahkir etme" diye yorumlaması yanlış. Kaldı ki hiçbir inanç, hiçbir fikir eleştiriden muaf değildir, buna insanların "kutsal saydığı ve saygı duyduğu yüce değerler" de dahil. Yoksa insanlar boş inançlardan ve köhnemiş dinsel buyrukların etkisinden nasıl kurtaracaksınız? Örneğin başörtüsü takmakta ısrar eden ve bu yüzden toplumun görgü kurallarını çiğnemekten çekinmeyen hanım doktor ve avukatların davranışlarını, inandıkları "yüce değerler" e saygısızlık olur diye eleştirmeyecelmisiniz? Dinlerin de başka her şey gibi çeşitli sosyal, siyasal, ekonomi, ama özellikle bilimsel ve teknolojik gelişmelerle birlikte durmadan değiştiğini Sayın Yılmaz da bilir. Ama ne var ki o dinde "değişmez dogrular" bulunduğu inanan, üstelik kendini bu tür dogrularla korumakla yükümlü sayan bir insan olarak bunu bilmezden geliyor. Dinsel inançların eleştirilmesine tahammülsüzlüğü de bundan kaynaklanıyor olsa gerek. Eleştiriyi katlanamayan bir insanın "aydın" bir kişi olduğunu söylemek mümkün mü?

Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin din işlerini "tedvir" le görevlendirilmiş olan Sayın Yılmaz'dan, şeriatçı bağnazlardan yanaymış izlenimi uyandıran "beyanlar" da bulunacak yerde, laiklik ilkesine sadakatini belgeleyen "tarafsız" bir tutum sergilemesi beklenirdi. Ne yazık ki Sayın Yılmaz, Prof. Arsel'in eleştirilerinin "inanç sahibi insanlarımızı üzdüğünü" bahane ederek Prof. Arsel'e -bir ilahiyatçıya bile yakışmayan- son derece ağır sözlerle hücum ediyor. Elbet Arsel'e yönelttiği "indî, hissi ve hiçbir mesnedi olmayan seviyesiz ithamlar" suçlamasını ilk fırsatta belgelemesi gerekiyor. Ancak bunu yapana kadar ben Sayın Yılmaz'dan şu sorulara içtenlikle yanıt vermesini bekliyorum:

1) Dini mana ve buyrukların eleştiriden muaf tutulması "düşünce özgürlüğü" ile bağdaşır mı?

2) Kendisi laiklik ilkesine içtenlikle bağlı mı, yoksa bazı sözlerinin ima ettiği gibi "şeriat" özlemi içinde mi?

(*) "Aydınlık" dergisi, 11 Ağustos 1996, s. 8

ARADA BİR

BURAK ULUSAL

İlhan Arsel, Şeriatçı ve Laiklik

Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti zor günler yaşıyor. Şeriatçı gerçilik azdıkça azdı. Prof. İlhan Arsel'in "Şeriat'tan Kısas'lar" adlı son kitabı gerici güçlerin hismine uğradı. Kitap bir süre önce toplandı. Kitabı toplayan kim? Ya toplanan? Şeriatçı! Demek ki devlet şeriatı teslim olmuş. İlhan Arsel'in kitabı, temel kaynak olarak Kuran'ın alındığı bilimsel nitelikte bir yapıt. Ancak Batı'nın fikrî gelişim sürecinden habersiz yaşayan şeriatçı için kitapta yazılanlar son derece sakıncalı. Çünkü şeriatçının ipliğini pazara çıkarıyor kitap. Şeriatçının farklı fikirleri tahammülü yok! Dinin üzerindeki karanlık örtünün kaldırılması isteniyor şeriatçı. Aydınlığa düşman. Ancak, nafile!.. Aydınlanmayı yaşayacağız!..

Batı bu süreci yüzyıllar önce yaşadı. Aydınlanmanın Batı'daki faturası ağırdır. Eski Yunanistan'da, maddenin atom kuramının (teorisinin) kurucusu, materyalist Demokrites'in eserlerini yok etmek için bir-birleriyle yarışmışlar soylular. Diderot, salt materyalist olduğundan dolayı hapse atılmış. Galilei Galileo, engizisyon tarafından görüşlerini inkâr zorlanmıştır.

Batı'da din ve devlet kavramlarının birbirinden kesin olarak ayrılma süreci (yani laiklik) "hümanist" eğitimle birlikte başlamış ve çeşitli aşamalardan geçerek 1789 Fransız Devrimi'ne kadar gelip dayanmıştır. 1789, insanlık tarihinde bir dönüm noktası adeta. Rönesans ve reform sürecine son noktayı koydu devrim. Rönesans-reform-revolüsyon sürecinin bir sonucudur ki, insanlar kutsal kitap hükümlerine göre değil de, insanların öz kendisinin yaptığı yasa hükümlerine göre yönetilmeye başlamışlardır. Bu olay, "kul" luktan "birey" e geçiş simgeleri. İnsan aklının ve bilimin zaferidir yaşanan.

Türkiye'deki şeriatçı ise, laiklik ilkesinin anayasadan çıkarılmasını istiyor. Amaç belli: Atatürk'ün kurduğu cumhuriyeti yıkmak! İslam devleti peşinde koşuyor bizim şeriatçı. Kuran hükümlerine göre yönetilmek istiyor. Oysa insan denilen varlık değişkendir; diyalektik bir değişim sürecini, sürekli yaşar o. İnsanları yöneten hükümler de değişektir zamanla; değişmek zorundadır. Fakat şeriatın mantığına terstir bu olay. Kuran Allah'ın sözleri olarak kabul ediliyor ve "değiştirilemez" deniliyor. Oysa Kuran, en ilkel hukuk sistemlerinde bile eşine rastlanmayacak türden hükümleri bünyesinde barındırıyor. Bu haliyle insanlara nasıl rehber olacak?

"Prangaya vurulmuş akıl" dir şeriatçının aklı. Bu yüzden dinsel dogmaları sorgulayamaz o. "Özgür akıl" dir dinsel dogmaları sorgulayacak olan. "Prangaya vurulmuş akıl" özgür akıla yenilecektir bir gün. Türk insanının önünde iki seçenek vardır: Ya akli ve bilimi yeğleyecek insanımız ya da karanlıklar!.. Başka bir yol yok!..